

INFORMIRANOST HRVATSKE JAVNOSTI O ZAŠTITNIM ELEMENTIMA NA HRVATSKIM KUNAMA

Aleksandra Bernašek Petrinc¹, Josipa Štrok²

¹Tehničko veleučilište u Zagrebu

²Tehničko veleučilište u Zagrebu - student

Sažetak

Istraživanje je provedeno putem on line sustava anketiranja u svrhu određivanja informiranosti hrvatske javnosti o zaštitnim elementima na novčanicama Kune. Pitanja su formulirana kako bi sudionici pokazali znanje o zaštitama implementiranim na novčanicama. Anketirane su osobe svih dobnih skupina i stupnja obrazovanja kako bi dobili što vjernije rezultate.

Sigurnosna grafika grana je grafičke industrije koja se bavi vrijednosnim papirima i dokumentima. Zaštita takvih vrijednih materijala vrlo je teška zadaća, zbog sve većeg krivotvorenja. Krivotvorenje seže duboko u povijest, ali postaje sve jednostavnije zbog dostupnosti informacija i napredne tehnologije. Kako bi se sigurnost održala važno je konstantno stvarati nova individualizirana i jedinstvena rješenja.

Abstract

The research was conducted through an online survey system for the purpose of determining the knowledge base of Croatian people on the protective elements of Kuna banknotes. The questions were formulated so that participants could present the knowledge about security implemented on banknotes. People of all age groups and education degrees were surveyed to get the most credible results.

Security graphics is a branch of the graphic industry dealing with securities and documents. Protecting such valuable materials is a challenging task, because of the ever growing forgery issues. Forging roots deep in to the history, but it has become much easier due to availability of information and advanced technology. To keep the level of safety, it is paramount to constantly create new, individualized and unique solutions.

1. Uvod

Dizajn je disciplina koja ima sve važniju ulogu u sigurnosnoj grafici. Zahtjevi koji se stavljaju pred dizajnera postaju sve veći [1,2]. Zbog dostupnosti informacija i napredne tehnologije koja olakšava krivotvorenje bitno je stvaranje novih jedinstvenih rješenja. Pojavom masovnih uređaja koji imaju veliku kvalitetu ispisa te jeftinih skenera koji omogućuju kopiranje i eksperimentiranje s obradom slike, sigurnosni tisak je u konstantnom riziku. Tendencije da se neprestano unaprjeđuju i istražuju nove metode i načini zaštite vrlo je bitna za sigurnost dokumenata i vrijednosnica [3,4]. Najnovija dostignuća u grafičkoj tehnologiji i informatici omogućuju poboljšanje zaštite novčanica, ali i ostalih dokumenata protiv falsificiranja [5]. Unatoč naprednoj tehnologiji, dizajniranje individualiziranog sigurnosnog elemenata ipak predstavlja velik izazov [6].

U anketi su kao opcije stavljeni postojeći elementi na novčanicama, kao što su vodeni žig, kovinske niti, fluorescentni elementi, linijska grafika, mikrotekst, metalizirana traka, hologram, providni prozorčić, ultraljubičasta zaštita, infracrvena sigurnosna grafika i elementi dobiveni posebnim tehnikama tiska [1,2].

Zaštita novčanica nije ograničena samo na efekte vidljive ljudskom oku, već se koriste i skrivene zaštite koje su isključivo vidljive u ultravioletnom (UV) ili infracrvenom (IR) spektru [7].

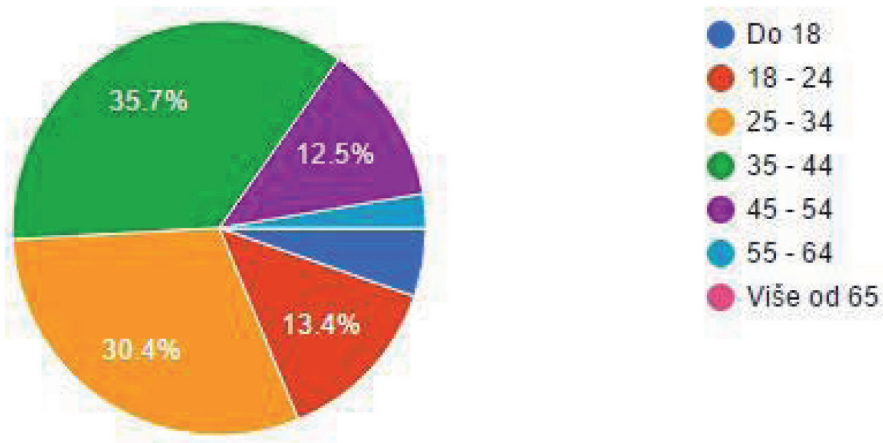
2. Anketa: razina informiranosti o zaštitama na novčanicama hrvatske kune

anketa je provedena na 113 nasumičnih ispitanika kojima je bilo ponuđeno 6 pitanja. Anketa je pokazala da ispitanici posjeduju vrlo malo znanja o sigurnosnim zaštitama i smatraju kako javnost nije dovoljno

informirana. Svaki ispitanik u prosjeku prepoznaje 4 zaštite na novčanici i zna poziciju 3 zaštite od sveukupno navedenih 11.

Od ispitanika se tražila dob i stupanj obrazovanja kako bi dobili točniji prikaz informiranosti te da se vidi zastupljenost šireg spektra ljudi u anketiranju.

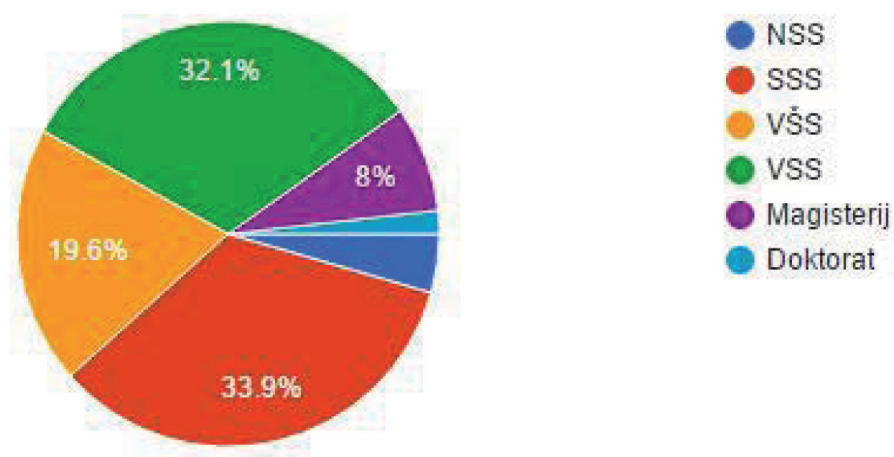
1.1. Dob

Graf 1 Prikaz u postocima - dobne skupine

Od 113 ispitanika najveći udio čini dobna skupina od 35 do 44 godine 35.7%, zatim od 25 do 34 godine 30.4% i od 18 do 24 godine 13.4%. Dobna skupina od 45 do 54 godine zastupljena je 12.5%, a dobnu skupinu do 18 godina čini 5.4% ispitanika. Najmanji udio čini dobna skupina od 55 do 64 godine 2.7%. Ispitanika koji imaju više od 65 godina nema.

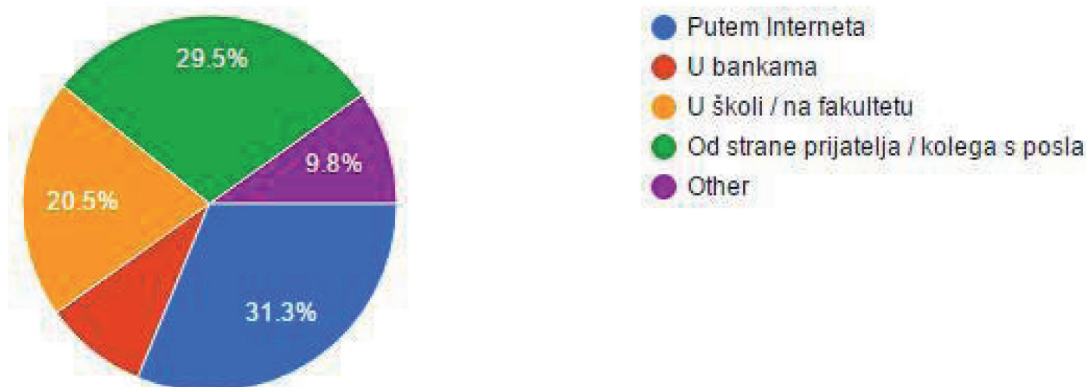
1.2. Stupanj obrazovanja

Graf 2 Prikaz u postocima - stupanj obrazovanja

Najveći udio čine ispitanici srednje stručne spreme 33.9%, zatim ispitanici visoke stručne spreme 32.1% te oni s višom stručnom spremom, 19.6%. Anketirano je 8% sudionika koji posjeduju magisterij, a 4.5 % je ispitanika uopće nema stručnu sprema, dok su ispitanici koji posjeduju doktorat u najmanjem broju od 1.8%.

1.3. Način na koji su se ispitanici informirali o zaštitama

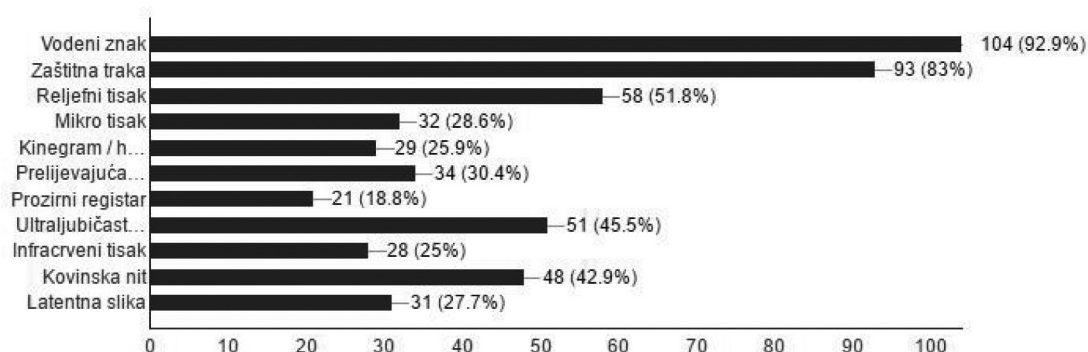

Graf 3 Prikaz u postocima - način na koji su ispitanici dolazili do informacija o zaštitama

Ispitanici su dobili informacije o zaštitnim elementima na novčanicama najviše putem Interneta i to njih 31.3%. Oni koji su dobili informacije od strane prijatelja ili kolega s posla čine 29.5%. U školama ili na fakultetu informacije je dobilo 20.5% ispitanika. Dok je u bankama informaciju o zaštitama dobilo samo 8.9%. Iz nekih drugih izvora poput medija ili letaka informacije je dobilo 9.8% ispitanika.

1.4. Koje od zaštitnih elemenata na novčanicama ispitanici prepoznaju

ispitanicima je dano na izbor 11 elemenata koje se nalaze na novčanici hrvatske Kune. Trebali su označiti samo one koje su im poznate.

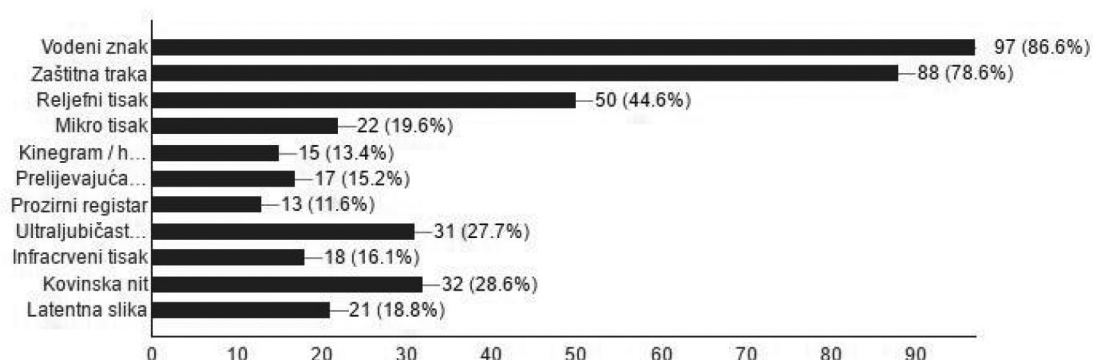
Graf 4 Prikaz u postocima - poznavanje zaštitnih elemenata na novčanicama

Odgovori dobiveni na pitanje o poznavanju zaštitnih elemenata na novčanicama pokazuju kako je za vodeni znak najprepoznatljiviji, a prepoznaje ga 92.9% ispitanika, što je i očekivano. Zaštitnu traku prepoznaje 83% ispitanika, a zaštite napravljene tehnikom reljefnog tisaka 51%. Navedene tri zaštite su najprepoznatljivije među ispitanom osobama. Ultraljubičastu zaštitu prepoznaje 45.5% anketiranih, kovinska nit 42.9%, iris tisak 30.4%, mikrotisak 28.6%, latentna slika 27.7%, a kinegram/hologram 25.9% anketiranih. Za infracrveni tisak zna svega 25% ljudi, što je pomalo razočaravajuće s obzirom na nove tehnologije i otkrića koja se rade u tom dijelu spektra. Zaštita za koju je iznenađujuće malo ljudi znalo je prozirni registar, samo 18.8% ispitanika.

Dubljom analizom ankete pokazalo se kako su ljudi dobne skupine od 18-24 godine i višom stručnom spremom prepoznali najviše ponuđenih zaštita, dok s druge strane dobna skupina od 35-44 koja posjeduje srednju stručnu spremu prepoznaje najmanje navedenih zaštita. Zaključujemo da mlađa populacija ima puno više znanja o zaštitama na novčanica.

1.5. Poznavanje pozicija na kojima se zaštitni elementi nalaze

ispitanicima je ponovo navedeno 11 elemenata koji se nalaze na novčanicama. Od njih se tražilo da označe poziciju navedenih elemenata koje poznaju.

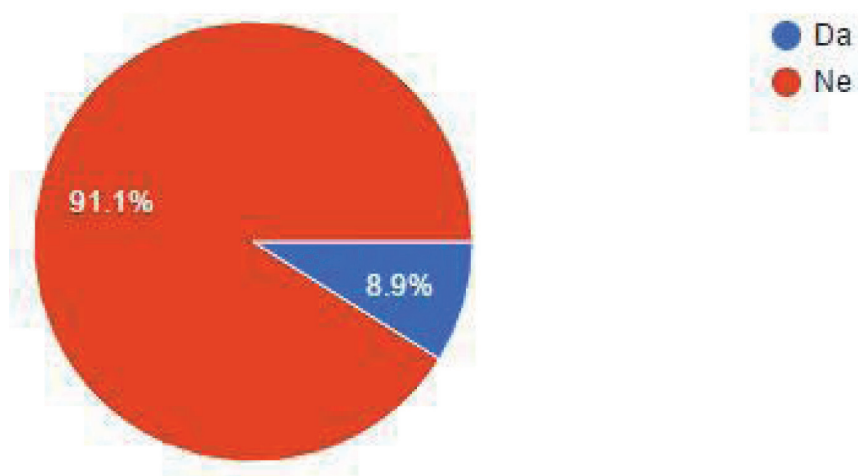

Graf 5 Prikaz u postocima - poznavanje pozicija zaštitnih elemenata na novčanicama

Rezultati anketnog pitanja o poznavanju pozicije određenih zaštita na novčanicama kune pokazali su kako puno manje ljudi zna odrediti poziciju zaštite iako znaju za nju. Očekivano, najviše ispitanika zna poziciju vodenog znaka 86.6%, zatim slijedi zaštitna traka gdje se izjasnilo 76.6% ispitanika. Poziciju tih dviju zaštita prepoznalo je najviše ispitanih. Nešto manje od 50% ispitanika je znalo za reljefni tisak (44.6%). Zaštite čiju poziciju je znalo manje od 30% ispitanika su kovinska nit 28.6%, ultraljubičasta zaštita 27.7%, mikrotisak 19.6%, latentna slika 18.8%, infracrvena zaštita 16.1%, iris tisak 15.2%, kinegram/hologram 13.4% anketiranih. Prozirni registar i dalje ima najmanji postotak sa svega 11.6% točnih odgovora.

Pomnijom analizom ankete dobili smo iznenađujući rezultati. Dobna skupina od 35-44 godine sa srednjom stručnom spremom prepoznala je najviše ponuđenih pozicija elemenata, dok je ista dobna skupina visoke stručne spreme označila najmanje.

1.6. Smatraju li ispitanici da je javnost dovoljno informirana o zaštitama na novčanicama

Graf 6 Prikaz u postocima - mišljenje ispitanika o informiranosti javnosti o zaštiti novčanica

Čak 91.1% ispitanika smatra da javnost nije dovoljno informirana o zaštitama na novčanicama, dok samo 8.9% misli da je informiranost dobra. Iz zadnjeg ispitnog pitanja vidimo kako hrvatska javnost i dalje nema dovoljno znanja o zaštitama na novčanicama. Pretpostavka je da to predstavlja veliki problem, jer većina ljudi ne bi mogla prepoznati krivotvorinu od originala.

3. Zaključak

hrvatska javnost uz svu naprednu tehnologiju i dostupnost informacija i dalje nema dovoljno znanja o zaštitnim elementima na hrvatskoj kuni. Analizom rezultata anketiranih ispitanika dobili smo vrijednosti koje ukazuju da je razina informiranosti o zaštitama vrlo mala. Prema ispitanicima najpoznatije zaštite na novčanicama su vodeni znak i zaštitna traka, dok poziciju istih na novčanici poznaje puno manji broj ispitanika. Rezultati pokazuju da su najviše informacija o zaštitama ispitanici dobili putem Interneta, ali možemo zaključiti da i na Internetu nema dovoljno informacija ili su nedostupne za širu javnost, s obzirom na rezultate zadnjeg anketnog pitanja, gdje se 91.1% ispitanika opredijelilo za negativnu vrijednost. Anketa daje vrijedne informacije o poznavanju zaštita na novčanicama i ukazuje na pomankanje informacija u svrhu obrazovanja javnosti o sigurnosnoj grafici, odnosno, zaštitama na vrijednosnicama i dokumentima.

4. Reference

1. Bernašek A., Ivančević Lj. (2016.), "Sigurnost u dizajnu dokumenata i vrijednosnica", Polytechnic and Design, Vol. 4(1), DOI: 10.19279/TVZ.PD.2016-4-1-08, ISSN 1849 – 1995, str. 60-65
2. Bernašek A., Uglješić V., Hoić A., Herceg M., Tokić I., "Skeniranje dokumenata i novčanica u ultravioletnom i vizualnom spektru kao baza dizajnerima", Polytechnic and Design, Vol. 3(2), DOI: 10.19279/TVZ.PD.2015-3-2-11, ISSN 1849 – 1995, str. 208 - 214
3. Žiljak Vujić J., Crnjac S., "Zaštita ispisa dokumenata u zdravstvu", Polytechnic and Design, Vol. 4(1), DOI: 10.19279/TVZ.PD.2016-4-1-02, ISSN 1849 – 1995, str. 8 - 14
4. Žiljak Vujić J., Matuško Antolić Lj., Crnjac S., "Sigurnosne tehnologije zaštite dokumenata", Polytechnic and Design, Vol. 4(1), DOI: 10.19279/TVZ.PD.2016-4-2-12, ISSN 1849 – 1995, str. 187 - 195
5. Pap K., Žiljak Vujić J., Leiner Maksan U., Uglješić V., "Metode izrade dualnog portreta na osobnim dokumentima", Polytechnic and Design, Vol. 1(1), DOI: 10.19279/TVZ.PD.2013-1-1-04, ISSN 1849 – 1995, str. 33 - 38
6. Žiljak Vujić J., "Sigurnosna grafika, individualizacija vrijednosnih papira i rasterski model", Tehničko veleučilište u Zagrebu, Zagreb, 2014, ISBN 978-953-7048-33-4
7. Bernašek A.; Žiljak Vujić J.; Uglješić V. (2014.); "Vizualni i infracrveni spektar za bojila digitalnog tiska", Polytechnic and Design, Vol. 2(2), DOI: 10.19279/TVZ.PD.2014-2-2-03, ISSN 1849 – 1995, str. 163-168